

Tal com diuen

En frases de caràcter modal com es ara *com diu*, *com observa*, *com explica*, *com indica*, *com suggereix*, *com prova*, *com demostra* (algú o alguna cosa), etc., que hom adueix en suport de les pròpies afirmacions, o amb el contingut de les quals mostra discrepància, s'observa una certa vacil·lació quant a la representació explícita del complement directe del verb (allò que es diu, s'observa, s'explica, s'indica, etc.) per mitjà del pronom neutre *ho*. Així, en el Diccionari Coromines (del qual acaba d'aparèixer el volum V), amb milers i milers de referències i de citacions, les frases d'aquest tipus són molt nombroses, i si bé en la major part dels casos —en frases amb verbs com: *dir*, *explicar*, *suggerir*, *observar*, *apuntar*, *reconèixer*, etc.— es prescindeix del pronom *ho*, al costat de *com fa Warburg*; *com sembla comprovar l'aparició repetida en el Procés de les Olives*; *com implica menys decididament Pokorny* i *com ja vaig indicar en: DCEC*, trobem, en contextos anàlegs, com *ho fa Alcover-Moll*, com ens ho comproven sovint les Espurnes de la llar, com *ho implica la cita de Llofriu* i *com ho indiquen Belviuges, Labèrnia i Verdaguer*.

L'anàlisi sintàctica d'aquestes frases, totes elles amb verbs transitius, sembla exigir-nos més aviat la presència del pronom *ho*, representant del complement directe, però el fet de tractar-se de frases modals tendeix a disminuir aquesta exigència, com si en resultat atenuada la condició transitiva del verb. En el cas de certs verbs —per exemple, *dir*—, es tracta ja de frases fetes o estereotipades, en què el mateix ús rebutja la presència del pronom. I, en general, és en frases amb un subjecte de designació personal —i, per tant, amb verbs equiparables a *dir*: *explicar*, *afirmar*, *pretendre*, etc.— que hom sol prescindir del pronom. Però deixant de banda els casos en què el caient de la frase demana el pronom o indueix a rebutjar-lo, aquest actua com un reforç d'utilització lliure. Heus aci alguns dels nombrosos exemples que tenim anotats. Amb pronom: *Com ho mostra el seu accent aguà* (Coromines); *Com ho prova el sr. "Necor"* (Coromines); *Com ho mostra l'ús exclusiu que aquesta fa...* (Fabra); *Com ho va notar sant Tomàs* (Espriu). Sense pronom: *Com havia proposat N'Aguiló* (Fabra); *Com pretenen llurs partidaris* (Fabra); *Com preten el "Mercure" de França* (Foix); *Tan tendenciosament com li permeten els fets* (Foix); *Tal com les corporacions catalanes han sol·licitat...* (Aramon); *Com sabem prou bé* (Triadó).

Albert Jané